

Rapport 2012:14

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Unga som varken arbetar eller studerar – så många är de i Stockholmsregionen

Rapport 2012:14

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Unga som varken arbetar eller studerar – så många är de i Stockholmsregionen

Projektledare: Jonas Örtquist

Foto omslag: Christina Fagergren/Länsstyrelsen

Utgivningsår: 2012

ISBN: 978-91-7281-495-0

För mer information kontakta:

avdelningen för tillväxt

Länsstyrelsen i Stockholms län

Tfn: 08-785 40 00

Besök också vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Förord

Stockholms län har en knapp fjärdedel av landets totala arbetsmarknad räknat i antal förvärvsarbetande. Dynamiken, rörligheten och robustheten på arbetsmarknaden bidrar till en högre sysselsättningsgrad och lägre arbetslöshet i länet bland kvinnor, män, unga, inrikes och utrikes födda än i övriga riket. Den kunskapsintensiva prägeln på arbetsmarknaden lockar företag, investerare och kompetens från hela Sverige och från andra delar av världen. En grundförutsättning för regionens tillväxt är dock att nya och etablerade företag hittar rätt kompetens för att kunna växa och utvecklas. Kompetensförsörjningen är därför avhängig såväl effektiva matchningsprocesser som tillvaratagande av allas kompetenser på arbetsmarknaden.

Även om situationen bland unga vad gäller andel sysselsätta respektive arbetslösa i Stockholmsregionen är relativt god vid en nationell jämförelse finns anledning att uppmärksamma ett antal orosmoln. I länet är ungdomsarbetslösheten fortfarande hög, i synnerhet bland utrikes födda. Det finns också stora regionala skillnader i ungdomsarbetslöshet såväl mellan som inom många kommuner. En svag utbildningsbakgrund är den vanligaste orsaken till långtidsarbetslöshet och gymnasiekompetens är många gånger en förutsättning för etablering på arbetsmarknaden. Det är därför oroande att studieresultaten i länet sviktar med exempelvis en högre andel drop-outs i gymnasieskolan jämfört med riket i övrigt. Långsiktigt utgör detta ett hot mot kompetensförsörjningen i Stockholmsregionen.

I denna studie används en unik analysmetod för första gången på regional nivå. Resultaten visar att antalet unga i åldrarna 16–25 år som varken arbetar eller studerar har ökat i både Sverige och Stockholmsregionen de senaste åren. Det är också en högre andel som saknar känd aktivitet i Stockholms län än i riket. Sammantaget finns en av fyra av landets unga 16–25-åringar som varken arbetar eller studerar och saknar känd aktivitet i länet. Vidare är det särskilt de yngre, 16–19-åringarna, som i störst utsträckning saknar känd aktivitet. Mot den bakgrunden finns anledning att se hur insatser från stat, kommun och andra aktörer och sektorer kan stärkas för att bättre möta dessa ungdomar i framtiden.

Analysen och arbetet med studien har utförts av Mattias Öhr, Linköpings universitet och Jonas Örtquist, Länsstyrelsens avdelning för tillväxt. Åsa Helsing och Karin Eriksson Bech, Arbetsmarknadsförvaltningen och Leif Bergström, Skarpnäcks stadsdelsförvaltning i Stockholms stad har ansvarat för avsnittet om stadens operativa arbete med informationsansvaret för 16–19-åringar.

Stockholm i maj 2012

Mats Hedenström

Tillväxtdirektör

Innehåll

Resultat	9
Inledning.....	10
Bakgrund.....	10
Metod	13
Unga i Stockholms län och riket	18
Åldergruppen i Stockholms län	19
Åldersgruppen i riket	20
Unga som varken arbetade eller studerade i Stockholms län och riket	22
Jämn fördelning mellan kvinnor och män.....	24
Utrikes födda överrepresenterade.....	25
Vad gjorde de istället för att arbeta eller studera?.....	26
Unga utanför i Stockholms län – de saknar känd aktivitet	29
Stockholms stad.....	31
Åldersgruppen i Stockholms stad.....	31
Unga som varken arbetade eller studerade i Stockholms stad.....	32
Unga utanför i Stockholms stad – de saknar känd aktivitet	36
De omfattas av det kommunala informationsansvaret i Stockholms stad	38
Organisering av informationsansvaret i Stockholms stad	39
Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings arbete med informationsansvaret	43
Metod för utvärdering av informationsansvaret?.....	45

Resultat

I Stockholms län finns ungefär en femtedel av Sveriges 16–25-åringar. Ungdomsarbetslösheten har under lång tid varit lägre i länet än riket bland såväl inrikes som utrikes födda unga kvinnor och män även om nivåerna mellan kommuner varierar. Studieresultaten i gymnasieskolan i länet – där en högre andel elever sedan flera år lämnar gymnasiet med ofullständiga betyg än i riket – utgör emellertid ett långsiktigt hot mot kompetensförsörjningen i Stockholmsregionen. Kommunerna har genom Skollagen ett uppdrag att följa upp och informera sig om drop-outs och andra unga 16–19-åringar som inte studerar på gymnasiet. Det råder emellertid osäkerhet om storleken på denna grupp. Kommunernas varierande användning av egna register och databaser gör det svårt att på aggregerad nivå i länet beräkna antalet. Länsstyrelsen i Stockholm har mot den bakgrunden, i samverkan med Temagruppen för unga i arbetslivet och Stockholms stad, för första gången på regional och lokal nivå, använt metoden *Unga som varken arbetar eller studerar*. Måttet är uppbyggt kring en samkörning av registerstatistik och synliggör ungas aktivitet/inaktivitet.

Resultaten i studien visar att det fanns drygt 24 000 unga mellan 16–25 år som varken arbetade eller studerade i Stockholms län år 2009 och att de ökade i antal mellan åren 2007–2009. Bland dessa saknade knappt 10 500 personer känd aktivitet i de offentliga registren. Andelen som saknade känd aktivitet var relativt sett högre bland 16–19-åringarna än bland 20–25-åringarna i Stockholms län och det totala antalet 16–19-åringar som år 2009 varken arbetade eller studerade och saknade känd aktivitet uppgick till drygt 2 700 personer i länet.

Stockholms län och Stockholms stad har under 2007–2009 haft en relativt sett sämre utveckling än riket. En procentuellt högre andel av de unga som varken arbetade eller studerade saknade känd aktivitet i länet i allmänhet och i Stockholms stad i synnerhet, jämfört med riket. I Sverige återfanns sammantaget var fjärde ungdom mellan 16–25 år utan känd aktivitet i Stockholms län.

I Stockholms stad fanns det år 2009 drygt 9 800 personer, 16–25-år, som varken arbetade eller studerade. 4 500 av dessa saknade känd aktivitet och 1 050 personer bland dessa var mellan 16–19 år och omfattades följaktligen av informationsansvaret i Stockholms stad. Antalet är i paritet med dem som fanns i WALTER-registret – Stockholms stads databas som används inom ramen för informationsansvaret. Metoden som sådan torde därför kunna fungera som komplement i uppföljning och utvärdering av det kommunala informationsansvaret.

I Stockholms stad har Arbetsmarknadsförvaltningen i uppdrag att genom bland annat stadsdelsförvaltningarna och jobbtorgen söka upp dessa 16–19-åringar och erbjuda dem lämpliga åtgärder, ibland i samverkan med Arbetsförmedlingen. En framgångsfaktor är att arbeta lokalt och det pågår en rad verksamheter och projekt i Stockholms stad med uppsökande verksamhet. Inom Skarpnäcks stadsdelsförvaltning finns goda exempel på hur lokal samverkan med skola, föreningsliv, föräldrar med flera kan byggas upp för att främja helhetsperspektiv, systemtänk och individuellt bemötande av de unga. Samverkan mellan stat, kommun och andra aktörer är viktigt för att stärka ungas etablering på arbetsmarknaden i framtiden.

Inledning

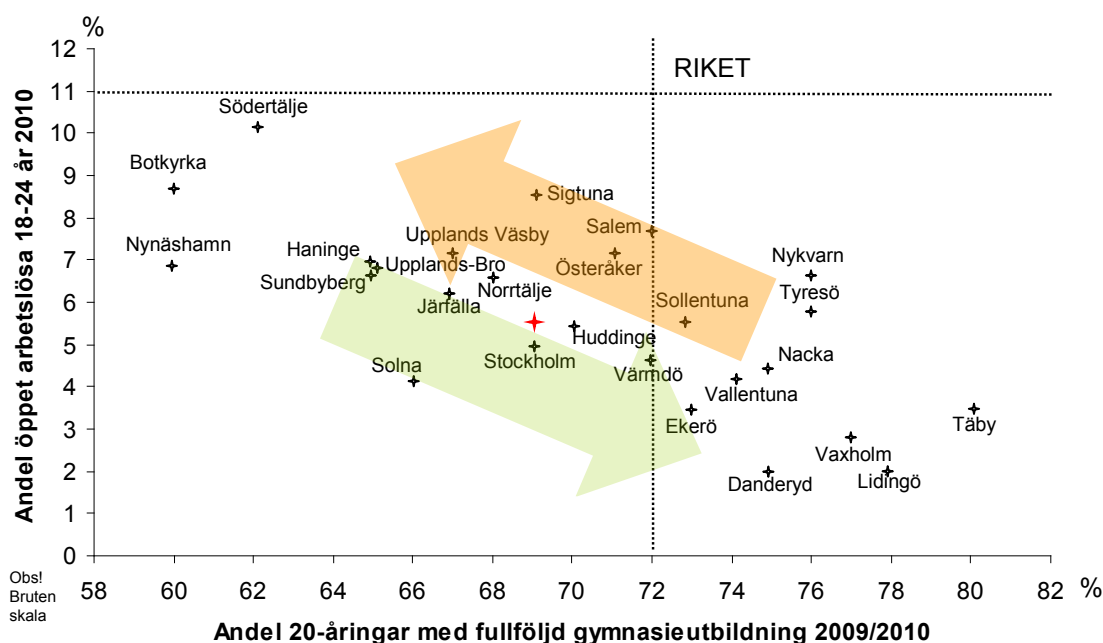
Bakgrund

Länsstyrelsen i Stockholms län har utifrån det regionala tillväxtansvaret ett regeringsuppdrag att utveckla en kompetensplattform inom kompetensförsörjningsområdet. Ett område i Stockholms läns kompetensplattform handlar om att *tillvarata ungas drivkraft och kompetens på arbetsmarknaden*. Våren 2011 publicerade Länsstyrelsen rapporten ”En dörr in – flera vägar ut” – en kartläggning av ungdomsarbetslösheten och studieresultaten i länet med särskilt fokus på drop-outs och kommunernas så kallade uppföljnings- eller informationsansvar (29 kap, 9 § Skollagen) för 16–19-åringar som inte finns i gymnasieskolan. Studien synliggjorde bland annat de regionala skillnaderna och det negativa mönstret mellan svaga studieresultat och hög ungdomsarbetslöshet (se figur 1). Kommuner med sämre studieresultat och fler drop-outs i gymnasieskolan tenderar att också ha en högre ungdomsarbetslöshet. Det faktum att en majoritet av länets kommuner har en lägre andel 20-åringar med fullföljd gymnasieutbildning än riket utgör ett långsiktigt hot mot kompetensförsörjningen.

”Ju sämre grundskolebetyg, desto högre risk för långtidsarbetslöshet. Allra störst är risken för de utan avslutad gymnasieutbildning”

OECD 2008, Country Survey Sweden

Figur 1. Andel 20-åringar med fullföljd gymnasieutbildning och andel öppet arbetslösa 18–24 år i kommunerna i Stockholms län 2010. (Källa: Arbetsförmedlingen/Skolverket, bearbetning av Länsstyrelsen)

En annan viktig slutsats i studien var att det saknas statistik för att på aggregerad nivå i länet beräkna antalet unga som omfattas av kommunernas informationsansvar. Kommunernas varierande användning av egna register och databaser i kombination med svårigheten att följa den stora rörligheten bland gymnasister i länet (den gemensamma gymnasierregionen) bidrar till att kunskapen om denna grupp är begränsad.

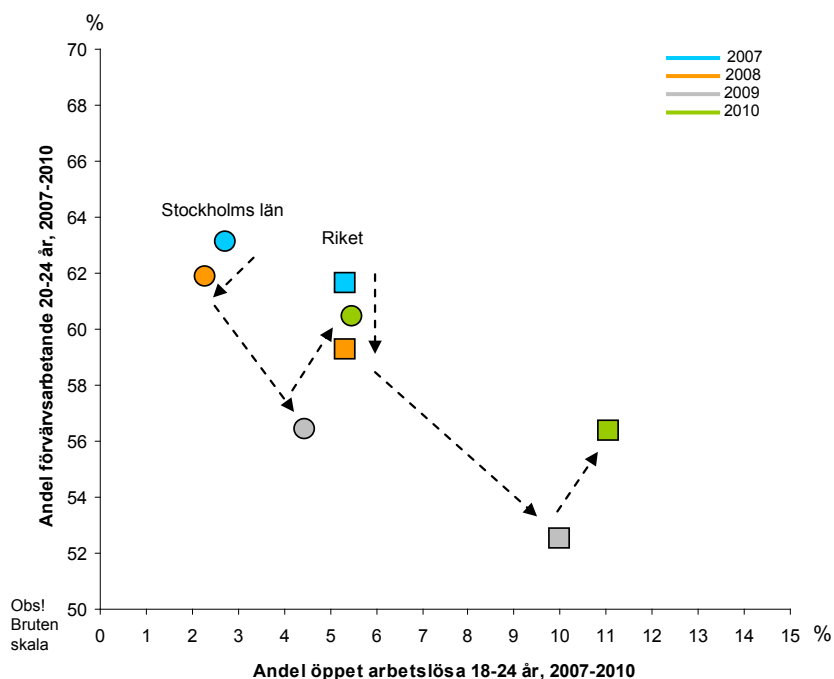
Strukturen på arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden i Stockholms län skiljer sig från riket på flera sätt. Struktur-
omvandlingen och övergången från en mer traditionell tillverkningsindustri mot en
kunskapsbaserad tjänsteekonomi har gått allra längst i Stockholms län. Regionen
brukar beskrivas som importhamn för idéer och den dynamik och rörlighet som detta
medför i näringslivet och på arbetsmarknaden märks i det faktum att det skapas många
nya arbetstillfällen, även under konjunkturedgångar.

Figur 2 visar hur sysselsättningen och arbetslösheten (genomsnittligt värde under vart och ett av åren) utvecklades bland unga i länet och riket mellan åren 2007–2010. Stockholms län hade en genomgående högre sysselsättningsgrad och lägre ungdomsarbetslöshet än riket.

Stockholms län har en
högre sysselsättningsgrad
och lägre arbetslöshet bland
unga än riket

Figur 2. Andel förvärvsarbetande 20–24 år samt andel öppet arbetslösa 18–24 år, 2007, 2008, 2009 och 2010 i Stockholms län och riket. (Källa: SCB/RAMS och Arbetsförmedlingen, bearbetning av Länsstyrelsen)

Det är också tydligt att finanskrisens effekter 2008 och 2009 var mindre i länet än i riket även om mönstret var detsamma med en sjunkande sysselsättning och ökande ungdomsarbetslöshet. Noterbart är emellertid att även om den öppna arbetslösheten (öppet arbetslösa samt i program) under de aktuella var ungefär hälften så hög i länet som i riket så var det en högre andel arbetslösa i Stockholms län som endast hade en förgymnasial utbildning än i riket. Det kan vara ett resultat av att andelen elever som fullföljer gymnasieskolan är lägre i Stockholms län.

Sysselsättningsstatistik eller ungdomsarbetslöshetsstatistik fångar emellertid inte personer utanför arbetsmarknaden som, i det senare fallet, inte aktivt söker arbete via Arbetsförmedlingen. De olika metoderna att mäta sysselsättning/arbetslöshet ger delvis olika information. Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik ger en årlig ögonblicksbild i november som inte fångar temporära in- och utflöden under året på arbetsmarknaden. SCB:s ungdomsarbetslöshetsstatistik inkluderar även heltidsstuderande vilket kan ge en missvisande bild av verklig arbetslöshet. AKU (SCB:s arbetskraftsundersökning) baseras på en urvalspopulation och är inte nedbrytbar på lägre nivåer. Arbetsförmedlingens registerstatistik omfattar förvisso verkliga människor men endast de som aktivt skrivit in sig och riskerar därmed att missa den grupp inaktiva unga som står allra längst från arbetsmarknaden. Mot den bakgrunden behövs fler kompletterande mått och *unga som varken arbetar eller studerar* kan därför öka kunskapen om ungas aktivitet och synliggöra behoven av insatser i Stockholmsregionen.

Första gången på regional nivå

I denna rapport används – för första gången på regional nivå – måttet Unga som varken arbetar eller studerar. Det är en analysmetod som utvecklats av Temagruppen för unga i arbetslivet och som beskriver unga som av olika anledningar är utanför arbetsmarknad eller utbildningssystem.

Genom samarbete mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skolverket, Socialstyrelsen, Ungdomsstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting samt Communicare, en gemensamt framtagen definition och samkörning av registerstatistik från Statistiska Centralbyrån, har unga som varken arbetar eller studerar beräknats på nationell nivå. Länsstyrelsen i Stockholms län har därefter, inom ramen för *Kompetensplattform Sthlm* och i samverkan med Temagruppen för unga i arbetslivet, SCB och Stockholms stad, fördjupat kunskapen genom nedbrytning av statistiken och jämförande analyser på regional nivå i länet samt på lokal nivå i Stockholms stad.

Unga som varken arbetar eller studerar – metod för att studera ungas aktivitet

FAKTA

”En hemkommun ska löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Kommunens skyldighet enligt första stycket omfattar inte de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola, nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.”

29 kapitlet, 9§ Skollagen

Studiens syfte och disposition

Denna studies syfte består av två delar. Dels handlar det om att för första gången med denna metod beräkna antalet unga som varken arbetar eller studerar på regional och lokal nivå i ett jämförande nationellt perspektiv under tre år. Dels syftar studien till att öka kunskapen om unga utanför med ett särskilt fokus på det kommunala informationsansvaret för 16–19-åringar. En underliggande frågeställning är också huruvida måttet kan vara av nytta inom ramen för det kommunala informationsansvaret.

Rapporten inleds med en översiktlig metodbeskrivning av hur indelningen av populationen unga genomförts. Därefter följer ett avsnitt som handlar om demografiska karaktäristiska, det vill säga en beskrivning av vad som utmärker de olika ålderskategorierna i Stockholms län respektive riket. I studiens två huvudkapitel analyseras sedan unga som varken arbetar eller studerar och förändringen i riket, länet och Stockholms stad under åren 2007, 2008 och 2009. I kapitlet om Stockholms stad fördjupas den jämförande analysen och placeras också i en lokal kontext med fokus på hur informationsansvaret för unga 16–19 år organiseras inom Stockholms stad samt hur det operativa arbetet bedrivs med exempel från Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. I det avslutande kapitlet diskuteras analysmodellens användbarhet inom ramen för det kommunala informationsansvaret.

Metod

Metoden till Unga som varken arbetar eller är utvecklad av Temagruppen för unga i arbetslivet. Grunden återfinns i rapporten *Unga som varken arbetar eller studerar* (2011). Denna rapport utgör också utgångspunkt och referensram för denna föreliggande regionala och lokala analys i Stockholms län och Stockholms stad. Indelningen av gruppen unga är en viktig del av metoden samt för förståelsen av resultaten och beskrivs i modellen som följer.

För att en individ ska placeras i en av modellens kategorier måste denne ha befunnit sig i denna aktivitet i minst sju månader under året. I och med att gränsen är satt över

ett halvår så säkerställs att en individ inte kan ha befunnit sig i två olika aktiviteter samtidigt. Ytterligare avgränsande kriterier innebär att individerna inte ska ha mottagit studiemedel, inte varit registrerade på utbildning, inte deltagit i SFI, Svenska för invandrare, (60 timmar eller mer), inte arbetspendlat till Norge/Danmark (ej relevant för Stockholms län) samt inte haft en årsinkomst över ett prisbasbelopp (exempelvis var beloppet 41 000 kr 2008).

Populationen unga delas upp i nio olika kategorier (0–8). Kategori 0 motsvarar de som har invandrat under det senaste året och de som ingår i kategorin särskiljer sig från övriga. Individerna i som återfinns i denna kategori antas därför ha det svårare att etablera sig på arbetsmarknaden än övriga och får därför en egen kategori. Kategori 0 tar till skillnad från övriga kategorier heller inte hänsyn till om individen befinner sig i någon form av offentliga insatser.

De huvudsakliga kategorierna för aktiviteter är alltså:

1. Statliga arbetsmarknadsåtgärder
2. Kommunalt stöd/åtgärder
3. Omvårdnad av barn
4. Sjukdom eller funktionsnedsättning

Figur 3. Unga som varken arbetar eller studerar – kända aktiviteter enligt registerstatistiken. (Källa: Temagruppen för unga i arbetslivet)

Etableringsåldern för unga på arbetsmarknaden har av olika anledningar höjts de senaste två decennierna – från cirka 20 år till närmare 30 år. Begreppet ”jojo-etablering” har också tillkommit för att beskriva det rörelsemönster där unga idag i allt större utsträckning pendlar mellan olika aktiviteter och inkomstkällor än tidigare. Som följd av detta är en utökning av de fyra ovanstående kategorierna nödvändig för att fånga upp fler individer. Ytterligare tre olika kategorier har därför skapats.

5. Kombination 1–4 mer än 7 månader
6. Kombination 1–4 mellan 3 och 7 månader
7. Kombination 1–4 mindre än 3 månader

I och med aktiviteterna 1–7 fångas de ungdomar som har varit aktiva inom någon form av aktivitet under det senaste året upp, därmed återstår endast en kategori. I kategori 8 återfinns de ungdomar vars aktivitet modellen ifråga inte kan identifiera:

8. Ingen känd aktivitet

Det är i kategori 8 som de unga som sannolikt befinner sig längst ifrån arbetsmarknaden återfinns. Samtidigt måste kategorins storlek tolkas med viss försiktighet. Att individer hamnar under denna kategori innebär inte per automatik att dessa helt saknar sysselsättning. Sannolikt är utanförskapsproblematiken varierande inom denna heterogena grupp,

delvis beroende på individernas olika socioekonomiska bakgrund. Gemensamt är emellertid att dessa individers aktiviteter inte syns i registerstatistiken. I kategori 8 återfinns den grupp som ibland beskrivs som ”unga utanför”. Den yngre gruppen, 16–19-åringarna som saknar känd aktivitet, är därför också relevant för det kommunala informationsansvaret. I denna rapport, liksom i Temagruppens nationella analys, används ”ingen känd aktivitet” synonymt med ”okänd aktivitet”.

Unga 16–19-åringar i kategori 8 – Ingen känd aktivitet – är relevant för det kommunala informationsansvaret

Vad gör de som saknar känd aktivitet?

Det finns flera orsaker och förklaringar till att unga hamnar i kategorin som varken arbetar eller studerar. Gruppen är sannolikt mycket heterogen och individer kan antas befinna sig i denna situation av vitt skilda orsaker. Länsstyrelsens studie ”En dörr in – flera vägar ut” synliggjorde problembilden bland drop-outs i gymnasieskolan i Stockholms län och visade bland annat att problembilden ofta är komplex och i många fall sammansatt av olika faktorer. Som exempel kan nämnas allt ifrån välsituerade men skoltrötta ungdomar som spelar dataspel på nätterna till utsatta unga med sociala och/eller psykosociala problem, drogmissbruk, kriminalitet med mera.

Temagruppen för unga i arbetslivet har utvecklat ytterligare resonemang runt de unga som hamnar i kategorin med okänd aktivitet i den nationella analysen av unga som varken arbetar eller studerar.

Unga kan sakna känd aktivitet av många olika orsaker samtidigt som problembilden bland de mest utsatta ofta är komplex

Hemmasittare som bor med föräldrar

I vissa fall handlar det om unga som är försörjda av sina föräldrar, bor hemma under socialt och ekonomiskt goda omständigheter. Troligen är det bland dessa relativt sett fler 16–19-åringar än 20–25-åringar.

Unga som studerar eller arbetar utomlands

De unga som befinner sig utomlands, på långresa (t.ex. backpackers) eller inskrivna på utbildningar utanför det svenska utbildningssystemet och inte har studiemedel från CSN eller arbetar utan registrerad inkomst i Sverige är andra exempel på unga som sannolikt kan återfinnas i denna kategori.

Unga i ungdomsvård eller fängelse

Unga som befinner sig på ungdomshem, i ungdomsvård eller i fängelse kan inte heller identifieras med den statistiska modellen. En del av dessa återfinns sannolikt också i kategorin utan känd aktivitet.

Bakgrundsfaktorer av betydelse – tidigare studier inom området

I rapporten delas populationen unga upp efter ålder, kön samt inrikes och utrikes födda. Förutsättningarna för åldersgrupperna 16–19 och 20–25 ser olika ut och skiljs därför åt. Kommunernas informationsansvar omfattar den yngre åldersgruppen vilket innebär att det för 20–25-åringarna ofta saknas motsvarande lokala strukturer och att de därför i högre utsträckning kan riskera ett utanförskap. Samtidigt finns fler insatser och program för 20–25-åringar inom exempelvis Arbetsförmedlingen. Könsuppdelningen mellan kvinnor och män samt mellan inrikes och utrikes födda är viktiga för att upptäcka strukturella skillnader. Pojkar och flickors prestationer i grund- och gymnasieskolan skiljer sig väsentligt åt idag i både länet och riket. Generellt uppnår flickor såväl högre studieresultat som behörighet till gymnasium och högskola än pojkar.

Bland utrikes födda, i synnerhet nyanlända ungdomar finns en särskild problematik, ofta relaterad till det svenska språket, som påverkar dessa individers förutsättningar i grund- och gymnasieskolan. Länsstyrelsen har i tidigare studier (*Flykting i Stockholms län – så gick det sen*, Länsstyrelsen, 2011) synliggjort nyanländas skiftande förutsättningar i skolan beroende på ålder vid ankomst till Sverige. Nyanlända ungdomar och barn som kommer till Sverige i tidiga år uppnår i större utsträckning behörighet till gymnasiet. Utredningar inom området (exempelvis SOU 2003:92 *Unga utanför*) har också tydligt visat på hur risken för utanförskap ökar för ungdomar som inte klarar grundskolan. Dessa risker kvarstår även om man tar hänsyn till bakgrundsfaktorer som kön och etnicitet med mera.

Vilka bakgrundsfaktorer som samvarierar mest med möjligheter till arbetsmarknadsetablering kan beräknas genom så kallad logistiska regressionsanalyser då – något förenklat – sannolikheten att hamna i en viss kategori utifrån bakgrund

analyseras. I *Social rapport*, Socialstyrelsen 2010, konstateras att olika bakgrundsfaktorer ger olika utslag i risken att hamna i utanförskap. Socioekonomiska faktorer och föräldrars utbildningsnivå är i allt väsentligt viktiga för förutsättningarna för framtida arbetsmarknadsetablering. Rapporten fastslår emellertid också att en persons *födelseregion* är betydligt mer relevant att studera än huruvida man är *utrikes född* då etableringstiden för personer från olika delar av världen skiljer sig något åt. I denna studie används alltså inrikes/utrikes född men ovanstående aspekter och resonemang är viktiga för förståelsen och tolkningen av resultaten.

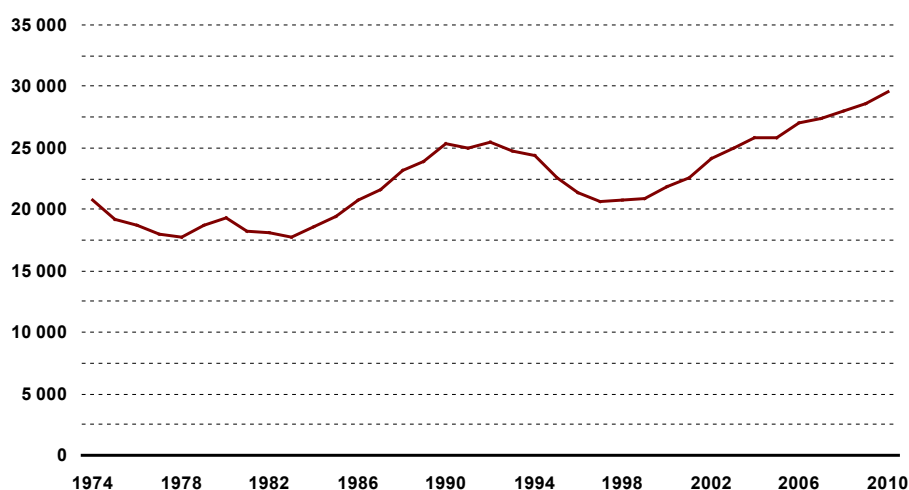
För närvarande genomför också Temagruppen för unga i arbetslivet – tillsammans med Stockholms universitet – en fördjupad analys av bakgrundsfaktorernas betydelse utifrån metoden Unga som varken arbetar eller studerar. Mot den bakgrunden avser inte Länsstyrelsen fördjupa diskussionen om bakgrundsfaktorernas betydelse för resultaten i Stockholmsregionen utan rapporten är i dessa delar mer deskriptiv än analytiskt resonerande. Temagruppens kommande kunskapsunderlag inom området blir sålunda viktiga för att ytterligare öka förståelsen inom området.

Unga i Stockholms län och riket

I det kommande avsnittet beskrivs de respektive åldersgrupperna 16–19 år och 20–25 år samt åldersstrukturen i Stockholms län och riket.

Mellan 1989 och 1992 var födelsetalen i Sverige rekordstora och de stora barnkullar som denna babyboom genererade återfinns också i den population som studeras i denna rapport. Det är den främsta anledningen till att gruppen 16–19 år är särskilt stor.

Figur 4. Antal födda i Stockholms län 1974–2010. (Källa: SCB)

Det nationella mönstret med barnkullarna i början av 90-talet märks tydligt i Stockholms län. Noterbart är också de senaste årens höga födelsetal som för närvarande ökar kapacitetsbehoven i förskolan och följaktligen kommer att påverka dimensioneringen i grundskolan de kommande åren.

För att en analys av gruppen unga som varken arbetar eller studerar ska vara relevant måste gruppen sättas i relation till det totala antalet unga inom åldersintervallet som helhet. Demografin i riket och länet redovisas här genom två motsvarande tabeller där populationerna är uppdelade i ålderskategorier och kön samt förändringen över tid.

Åldersstrukturen i gruppen ger genom storleken på de respektive årskullarna indirekt information om några av de utmaningar som ungdomar möter. Exempel på sådana utmaningar, som denna studie inte närmare berör, handlar

90-talets stora barnkullar återfinns i de studerade åldersgrupperna

om söktryck och konkurrens till gymnasium och högskola, förutsättningar för etablering sig på bostadsmarknad och arbetsmarknad, i synnerhet efter den ekonomiska nedgången 2008 (se *Fokus 11 – en analys av ungas bostadssituation*, Ungdomsstyrelsen 2011 samt *I spåren av den ekonomiska krisen*, Temagruppen för unga i arbetslivet 2011, för ytterligare fördjupning inom dessa områden). Sådana faktorer är emellertid viktiga för förståelsen av resultaten i kommande kapitel och åldersgruppernas storlek bör också ses i ljuset av detta.

Aldergruppen i Stockholms län

I Stockholms län ökade antalet unga mellan 16–25 år under den aktuella tidsperioden med drygt 17 000 personer vilket motsvarar en ökning på drygt 7 procent. 2009 uppgick de totalt till drygt 250 000 personer.

Stockholms län

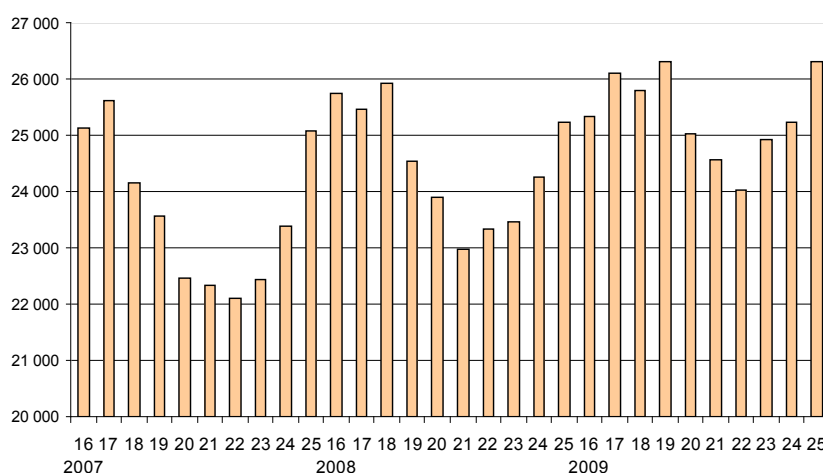
Tabell 1. Totalpopulation unga 16–19 år samt 20–25 år i Stockholms län, 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Ålder	2007			2008			2009		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
16-19	48 052	50 428	98 480	49 574	52 080	101 654	50 566	52 963	103 529
20-25	69 077	68 737	137 814	71 910	71 261	143 171	75 168	74 901	150 069
Totalt	117 129	119 165	236 294	121 484	123 341	244 825	125 734	127 864	253 598

Ökningen i den äldre åldersgruppen var störst i både absoluta och relativa tal. Ökningen bland 16–19-åringar uppgick till drygt 5 000 personer medan åldersgruppen 20–25 år ökade med drygt 12 000 individer. Viktigt att ta hänsyn till är att gruppen 20–25 år är en större åldersgrupp än 16–19-åringarna och gruppernas förändring bör därför också förstås mot denna bakgrund.

De flesta unga i Stockholms län inom åldersintervallet 16–25 år återfanns främst bland 16–18-åringar och även bland de äldre 24–25-åringarna under åren 2007–2009. Detta mönster är särskilt tydligt i Stockholms län (jämför åldersstrukturen i riket, figur 6).

Figur 5. Åldersstrukturen bland 16–25-åringar i Stockholms län 2007, 2008 och 2009. (Källa:SCB)

Flyttmönster i Stockholms län

Inflyttningen av studenter och unga personer till Stockholmsregionen är stor och utgör en viktig del av den totala befolkningstillväxten. Stockholms läns genomsnittliga flyttnetto (summan av inflyttning minus utflyttning av personer till länet) bland 20–25-åringar var under de tre åren större än flyttnettot till såväl hela Skåne län som Västra Götalandsregionen tillsammans. I snitt uppgick flyttnettot bland 20–25-åringarna till drygt 7 500 personer per år i länet. Motsvarande flyttnetto i de övriga storstadsregionerna var ungefär 3 000 personer. Den genomsnittliga inflyttningen av 20–25-åringar under 2007–2009 uppgick till drygt 17 000 personer per år. I Skåne och Västra Götalandsregionen var motsvarande inflyttning lägre – drygt 12 000 respektive 10 500 personer totalt. Dessa flyttmönster avspeglas därmed också i storleken på de aktuella ålderskullarna som studeras i denna rapport.

Åldersgruppen i riket

Antalet unga mellan 16–25 år ökade med drygt 60 000 personer eller drygt 5 procent i riket mellan åren 2007–2009. Sammantaget uppgick hela åldersgruppen till 1 240 000 personer.

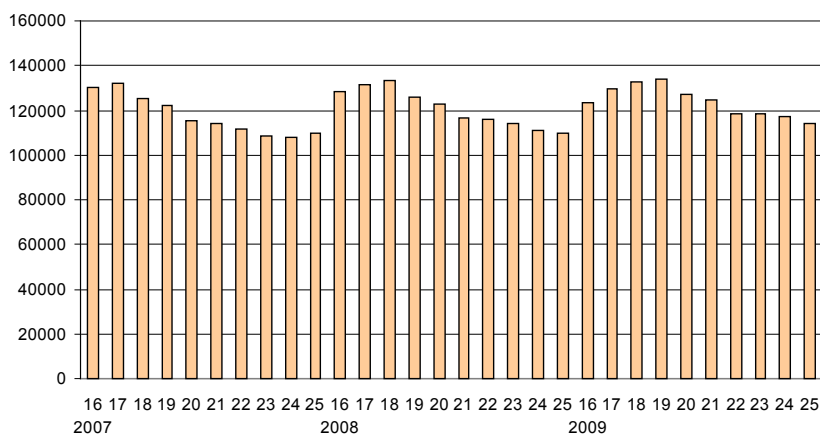
Riket

Tabell 2. Samtliga unga 16–19 år samt 20–25 år i riket, 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Ålder	2007			2008			2009		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
16-19	247 360	262 168	509 528	251 847	267 182	519 029	252 757	267 550	520 307
20-25	325 391	341 604	666 995	337 092	353 313	690 405	351 349	367 957	719 306
Totalt	572 751	603 772	1 176 523	588 939	620 495	1 209 434	604 106	635 507	1 239 613

Även i riket så ökade den äldre åldersgruppen mest under perioden i både absoluta och relativa tal. Antalet 16–19 åringar ökade med knappt 11 000 och 20–25-åringarna ökade samtidigt med drygt 50 000 personer.

Figur 6. Åldersstrukturen bland 16–25-åringar i riket 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Sammantaget ökade antalet unga mellan 16–25 år i riket med drygt 5 procent mellan 2007–2009. Motsvarande ökning i Stockholms län var drygt 7 procent. Den absoluta och andelsmässiga ökningen var större i åldersgruppen 20–25 år i både Stockholms län och riket.

Noterbart är att hela åldersgruppen 16–25 år i Stockholms län utgjorde en dryg femtedel av hela åldersgruppen i landet år 2009 och att ökningen mellan 2007–2009 i länet utgjorde mer än en fjärdedel av hela landets ökning inom åldersgruppen. Det ger en indikation på storleken på denna åldersgrupp i Stockholms län.

Unga som varken arbetade eller studerade i Stockholms län och riket

I detta avsnitt analyseras utvecklingen av unga som varken arbetade eller studerade i Stockholms län och riket. I de följande tabellerna visas dels antal och andel unga som varken arbetade eller studerade dels den totala populationen i länet och riket för 2007, 2008 och 2009.

Stockholms län

Tabell 3. Unga som varken arbetar eller studerar samt total population 16–25 år i Stockholms län 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Unga som varken arbetar eller studerar	2007		2008		2009	
Andel % / Antal	7,9	18 615	8,6	21 043	9,6	24 238
Antal unga 16-25 totalt		236 294		244 825		253 598

Sammantaget uppgick antalet unga som varken arbetade eller studerade till drygt 24 000 personer i Stockholms län år 2009. Det motsvarar knappt 10 procent av det totala antalet unga inom åldersintervallet.

24 000 unga mellan 16–25 år varken arbetade eller studerade i Stockholms län 2009

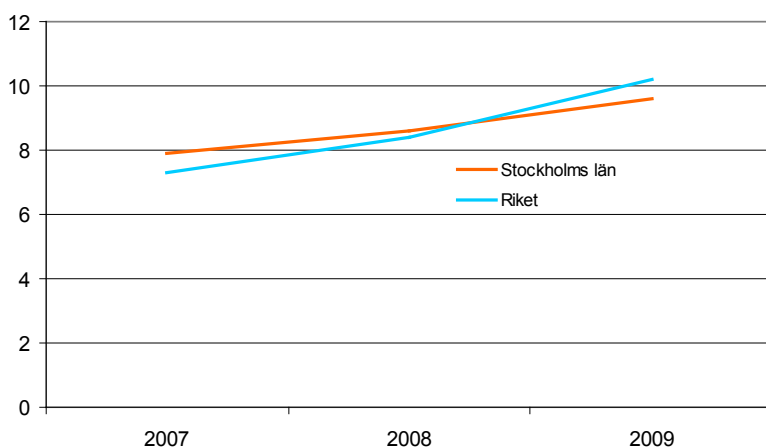
Riket

I riket var det mer än 125 000 personer mellan 16–25 år som varken arbetade eller studerade 2009, motsvarande drygt 10 procent av hela populationen.

Tabell 4. Unga som varken arbetar eller studerar samt total population 16–25 år i riket 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Unga som varken arbetar eller studerar	2007		2008		2009	
Andel % / Antal	7,3	85 322	8,4	102 078	10,2	126 349
Antal unga 16-25 totalt		1 176 523		1 209 434		1 239 613

Figur 7. Andel unga som varken arbetar eller studerar i Stockholms län och riket 2007–2009. (Källa: SCB)

Såväl antalet som andelen unga som varken arbetade eller studerade ökade i både Stockholms län och i riket mellan vart och ett av de tre åren under den aktuella tidsperioden. Den relativa ökningen av gruppen var större i riket än i Stockholms län. I länet ökade andelen med knappt 2 procent mellan åren 2007–2009 och motsvarande procentuella ökning i riket var marginellt högre.

Antalet unga som varken arbetade eller studerade ökade i både länet och riket mellan 2007–2009

Den relativa ökningen av unga som varken arbetade eller studerade 2007–2009 var större i riket än i Stockholms län, 48 respektive 30 procent. Det finns ett flertal anledningar till detta förhållande. En bidragande faktor är sannolikt arbetsmarknadens struktur. Ungdomsarbetslösheten i Stockholms län har historiskt sett, också under den aktuella tidsperioden, varit lägre i Stockholms län än i andra delar av landet delvis som ett resultat av ett större utbud arbetstillfällen i synnerhet inom den del av tjänstesektorn där kvalifikationskraven är lägre och där unga personer har bättre möjligheter att få sysselsättning. Det handlar exempelvis om arbeten inom hotell och restaurang, detaljhandel och delar av tjänstesektorn. Därutöver utmärks länet av en större dynamik och rörlighet med ett större in- och utflöde på arbetsmarknaden då det skapas fler arbetstillfällen, också under konjunkturedgångar.

Den relativa ökningen av unga som varken arbetade eller studerade var högre i riket än i Stockholms län

Finanskrisen 2008 hade mindre påverkan på arbetsmarknaden i Stockholms län än i andra delar av Sverige. De grupper som först drabbas av varsel, uppsägningar och arbetslöshet är ofta personer med svagare ställning på arbetsmarknaden – i regel unga och utrikes födda. Effekterna var i detta avseende större utanför Stockholms län.

Stockholmsregionens arbetsmarknadsstruktur och dynamik kan sannolikt förklara en del av utvecklingen

Jämn fördelning mellan kvinnor och män

I tabell 5 och 6 visas de olika åldersgrupperna 16–19 år och 20–25 år uppdelade på kvinnor och män i Stockholms län respektive riket. Det var fler kvinnor än män som varken arbetade eller studerade i såväl länet som riket under 2007 och 2008. År 2009 var män i majoritet inom kategorin.

2007 och 2008 var det fler kvinnor än män som varken arbetade eller studerade

Stockholms län

Tabell 5. Unga män och kvinnor som varken arbetar eller studerar 16–19 år samt 20–25 år samt total population i Stockholms län 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Ålder	2007			2008			2009		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
16-19	2,8 %	3,2 %	3,0 %	3,8 %	4,3 %	4,1 %	4,1 %	4,4 %	4,3 %
	1 369	1 631	3 000	1 891	2 247	4 138	2 078	2 342	4 420
20-25	11,7 %	10,9 %	11,3 %	12,3 %	11,3 %	11,8 %	13,1 %	13,3 %	13,2 %
	8 113	7 502	15 615	8 847	8 058	16 905	9 821	9 997	19 818
Totalt	8,1 %	7,7 %	7,9 %	8,8 %	8,4 %	8,6 %	9,5 %	9,7 %	9,6 %
	9 482	9 133	18 615	10 738	10 305	21 043	11 899	12 339	24 238

Andelen män, 20–25 år, som varken arbetade eller studerade ökade mest under perioden. Denna utveckling återfinns i både länet och riket. De skillnader som finns mellan kvinnor och män som varken arbetar eller studerar var sammantaget relativt små även om de var större bland 20–25-åringar än bland 16–19-åringar i länet.

Skillnaderna mellan män och kvinnor som varken arbetade eller studerade 2007–2009 var relativt små

Riket

Tabell 6. Unga män och kvinnor som varken arbetar eller studerar 16–19 år samt 20–25 år samt total population i riket 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Ålder	2007			2008			2009		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
16-19	2,6 %	2,9 %	2,7 %	3,6 %	4,2 %	3,9 %	3,8 %	4,3 %	4,1 %
	6 356	7 534	13 890	9 083	11 166	20 249	9 585	11 600	21 185
20-25	11,7 %	9,8 %	10,7 %	12,9 %	10,9 %	11,9 %	14,6 %	14,7 %	14,6 %
	37 995	33 437	71 432	43 319	38 510	81 829	51 129	54 035	105 164
Totalt	7,7 %	6,8 %	7,3 %	8,9 %	8,0 %	8,4 %	10,1 %	10,3 %	10,2 %
	44 351	40 971	85 322	52 402	49 676	102 078	60 714	65 635	126 349

Utrikes födda överrepresenterade

I tabell 7 och 8 visas de olika åldersgrupperna 16–19 år och 20–25 år uppdelade på inrikes och utrikes födda i Stockholms län respektive riket.

Stockholms län

Tabell 7. Unga inrikes samt utrikes födda som varken arbetar eller studerar 16–19 år samt 20–25 år samt totalpopulationen inom kategorin i länet 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

	2007			2008			2009		
	16-19	20-25	16-25	16-19	20-25	16-25	16-19	20-25	16-25
Inrikes födda	1 738	8 936	10 674	2 894	9 937	12 831	3 023	12 008	15 031
Utrikes födda	1 262	6 679	7 941	1 244	6 968	8 212	1 397	7 810	9 207
Totalt	3 000	15 615	18 615	4 138	16 905	21 043	4 420	19 818	24 238

Vid en jämförelse av unga som varken arbetade eller studerade utifrån bakgrund framkommer att utrikes födda var överrepresenterade i både länet och riket. De utrikes födda utgjorde sammantaget ungefär 15 procent av den totala populationen 16–25-åringar i Stockholms län (12 procent i riket) under perioden. Bland de unga som varken arbetade eller studerade i länet 2009 var tre av fem utrikes födda. Inom denna grupp fanns emellertid ett betydande antal som invandrat under året (kategori 0) och en direkt jämförelse mellan inrikes och utrikes födda bör ses i ljuset av detta.

Ett stort antal nyanlända invandrare kan förklara utrikes föddas överrepresentation

Riket

Tabell 8. Unga inrikes samt utrikes födda som varken arbetar eller studerar 16–19 år samt 20–25 år samt totalpopulationen inom kategorin i riket 2007, 2008 och 2009 (Källa: SCB)

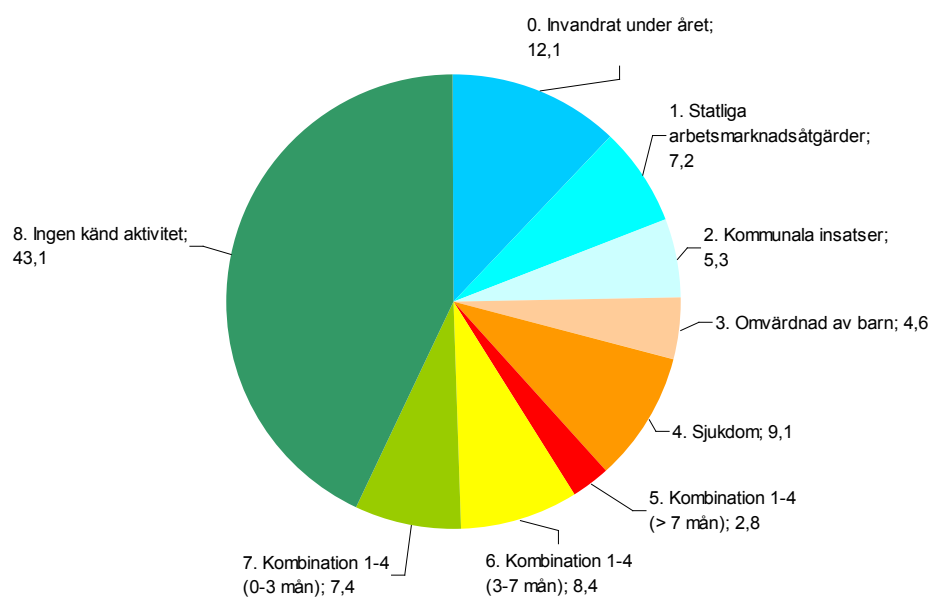
	2007			2008			2009		
	16-19	20-25	16-25	16-19	20-25	16-25	16-19	20-25	16-25
Inrikes födda	9 354	48 799	58 153	15 337	56 211	71 548	15 920	75 160	91 080
Utrikes födda	4 536	22 633	27 169	4 912	25 618	30 530	5 265	30 004	35 269
Totalt	13 890	71 432	85 322	20 249	81 829	102 078	21 185	105 164	126 349

Det relativa antalet utrikes födda som varken arbetade eller studerade i Stockholms län i förhållande till totalpopulationen inom kategorin var emellertid större i Stockholms län än motsvarande andel i riket där de utgjorde en dryg tredjedel. Under det kommande avsnittet om unga som saknar känd aktivitet beskrivs detta förhållande mer ingående.

Vad gjorde de istället för att arbeta eller studera?

Figur 8 visar uppdelningen av de sammanlagt drygt 24 000 personer i åldern 16–25 år som varken arbetade eller studerade i Stockholms län 2009.

Figur 8. Unga som varken arbetade eller studerade i Stockholms län 2009, fördelat efter aktivitet. (Källa: SCB)

Gruppen som varken arbetar eller studerar är indelad i de olika kategorierna som beskrivs i det följande avsnittet.

0, Invandrat under det senaste året

Antalet unga som invandrade under året inom kategorin unga som varken arbetar eller studerar minskade med 300 personer mellan 2007–2009 och i slutet av denna period uppgick de till knappt 3 000 individer. Andelen inom kategorin sjönk från 17 procent till 12 procent.

Drygt 12 procent av de unga som varken arbetade eller studerade i länet 2009 hade invandrat under året

Minskningen mellan 2007–2009 i länet märks emellertid inte vid en nationell jämförelse. Tvärtom ökade gruppen som invandrat under det senaste året inom kategorin med drygt 6 procent i riket. Detta mönster ligger dock i linje med den totala utvecklingen inom flyktingområdet i länet och riket. Mellan 2007 och 2009 nästan halverades det totala flyktingmottagandet i Stockholms län. Det kan delvis förklaras av att invandringen från Irak, varifrån särskilt Södertälje kommun tagit emot många flyktingar, minskade relativt sett under de aktuella tre åren.

I riket minskade flyktingmottagandet endast med en dryg femtedel mellan 2007–2009 och det är sannolikt en av förklaringarna till varför de som invandrat under året bland de som varken arbetade eller studerade är relativt färre i Stockholms län jämfört med riket. En annan förklaring skulle kunna vara det faktum att Stockholms stad år 2009 införde ett ”tionde skolår” för elever med svårigheter och svagare resultat i grundskolan. Bland dessa elever, där många var resurssvaga eller obehöriga till gymnasieskolan, fanns många nyanlända elever. Mest sannolikt är nog emellertid att mönstret var en kombination av ett lägre flyktingmottagande och effektiva insatser för denna grupp i Stockholms läns kommuner.

1, Statliga arbetsmarknadsåtgärder

Antalet unga i statliga arbetsmarknadsåtgärder ökade mellan 2007 och 2009. Den stora ökningen skedde mellan 2008 och 2009 – sannolikt en effekt av finanskrisen och konjunkturnedgången med fler öppet arbetslösa. Följaktligen utgjordes gruppen till största delen av 20–25-åringar framför 16–19-åringar. Noterbart är att det inom denna kategori fanns en klar tyngdpunkt bland de inrikes födda samt att antalet män var dubbelt så stort som antalet kvinnor. Sammantaget var drygt 1 700 personer bland de som varken arbetade eller studerade i statliga arbetsmarknadsåtgärder i länet år 2009.

Mönstret i riket mellan 2007–2009 var detsamma även om det relativa antalet i statliga arbetsmarknadsåtgärder ökade mer i riket än i länet. En trolig förklaring är som tidigare nämnts det faktum att konjunkturnedgången fick större återverkningar i landet och behovet av insatser blev följaktligen mer omfattande än i Stockholms län.

2, Kommunalt stöd/åtgärder

Andelen unga som varken arbetade eller studerade och som återfanns i kategori 2 minskade mellan åren 2007 till 2009 från drygt 6 till 5 procent i länet. Även inom denna kategori var de inrikes födda i klar majoritet – mer än dubbelt så många 16–25-åringar med kommunala stödinsatser var födda i Sverige.

Sammantaget var det 1 300 personer i Stockholms län som år 2009 hade kommunala stödinsatser bland de som varken arbetade eller studerade.

Utvecklingen inom denna kategori var relativt sett densamma för länet som riket.

Drygt 12 procent av de unga som varken arbetade eller studerade i länet 2009 var föremål för statliga eller kommunala insatser och åtgärder

3, Omvårdnad av barn

Relativt få inom gruppen unga som varken arbetade eller studerade återfanns inom kategorin Omvårdnad av barn i länet – 1 100 personer eller knappt 5 procent år 2009. De återfanns i princip i åldersgruppen 20–25-åringar och i stort sett samtliga var kvinnor – ett mönster som också återfanns i riket.

4, Sjukdom eller funktionsnedsättning

Andelen unga som led (registrerade) av någon sjukdom eller funktionsnedsättning bland de som varken arbetade eller studerade minskade något under perioden och år 2009 uppgick de till 9 procent vilket motsvarade 2 200 individer. I princip samtliga var mellan 20–25 år och majoriteten män.

Minskningen var något större i riket under tidsperioden och totalt sett var en något högre andel – 10 procent – registrerade med någon sjukdomsbild eller funktionsnedsättning.

5, Kombination 1–4 (>7 mån)

Den minsta kategorin med knappt 3 procent av den totala populationen i länet i kategorin unga som varken arbetade eller studerade 2009 uppgick till mindre än 700 individer. De allra flesta var mellan 20–25 år. Denna kategori var marginellt större i riket 2009 – drygt 3 procent av samtliga som varken arbetade eller studerade.

6, Kombination 1–4 (3-7 mån)

Sammantaget uppgick denna kategori till drygt 8 procent av det totala antalet unga som varken arbetade eller studerade år 2009. Under tidsperioden ökade antalet från knappt 1 300 till drygt 2 000 personer i länet. Kategorin var på motsvarande vis en knapp procentenhet högre i riket än i länet under 2009.

7, Kombination 1–4 (0-3 mån)

Mellan 2007 till 2009 ökade denna grupp något i Stockholms län – från 1 300 till 1 800 personer år 2009 vilket motsvarade drygt 7 procent av den totala populationen unga som varken arbetade eller studerade. I riket fanns ett motsvarande mönster.

Unga utanför i Stockholms län – de saknar känd aktivitet

Detta avsnitt belyser utvecklingen av de unga som varken arbetade eller studerade och som saknade känd aktivitet (**kategori 8**) under de tre aktuella åren.

Drygt 43 procent av samtliga unga som varken arbetade eller studerade eller drygt 10 000 individer saknade känd aktivitet i länet under 2009. Antalet unga utan känd aktivitet i länet ökade under hela tidsperioden. År 2007 uppgick de till knappt 7 500 personer och 2009 hade antalet ökat till 10 500 personer. Under åren 2007–2008 ökade även andelen utan känd aktivitet, från 40 till 46 procent. Trots att antalet ökade också år 2009 hade andelen minskat till 43 procent, främst beroende på att den totala gruppen unga som varken arbetade eller studerade hade ökat ännu mer relativt sett.

Sammantaget fanns knappt 40 000 unga 16–25-åringar som saknade känd aktivitet i Sverige år 2009. Av dessa återfanns alltså drygt 10 000 i Stockholms län. Det innebär att en dryg fjärdedel av det totala antalet unga som varken arbetade eller studerade och som saknade känd aktivitet fanns i länet. Annorlunda uttryckt var det 4 procent av alla 16–25-åringar i Stockholms län som saknade känd aktivitet 2009. Motsvarande andel i riket var 3 procent.

De unga 16–25-åringarna utan känd aktivitet var alltså överrepresenterade i länet jämfört med riket, särskilt som det totala antalet 16–25-åringar i länet utgjorde en femtedel av populationen i hela riket. Bland det totala antalet unga som varken arbetade eller studerade i länet 2009 var det sammantaget en högre andel – 43 procent – som saknade känd aktivitet, än i riket – 31 procent. Denna jämförande analys utvecklas ytterligare i kapitlet om Stockholms stad.

10 500 unga 16–25-åringar i länet saknade känd aktivitet bland de som varken arbetade eller studerade 2009

En fjärdedel av Sveriges 16–25-åringar som saknade känd aktivitet 2009 fanns i Stockholms län

Fyra procent av samtliga 16–25-åringar i Stockholms län saknade känd aktivitet 2009

Tabell 9. Unga som varken arbetade eller studerade utan känd aktivitet i Stockholms län 2007–2009. (Källa: SCB)

Unga som varken arbetar eller studerar	2007			2008			2009		
	16-19	20-25	Totalt	16-19	20-25	Totalt	16-19	20-25	Totalt
Utan känd aktivitet	1 604	5 870	7 474	2 787	7 012	9 799	2 710	7 732	10 442
Andel	53,5 %	37,6 %	40,2 %	67,4 %	41,5 %	46,6 %	61,3 %	39,0 %	43,1 %
Totalt	3 000	15 615	18 615	4 138	16 905	21 043	4 420	19 818	24 238

De omfattas av det kommunala informationsansvaret i länet

De unga mellan 16-19 år som varken arbetar eller studerar omfattas enligt Skollagen av det kommunala informationsansvaret. Det är framför allt i denna åldersgrupp som andelen som saknar känd aktivitet är störst. Tre av fem (drygt 60 procent) av 16–19-åringarna som varken arbetade eller studerade år 2009 saknade känd aktivitet i Stockholms län. Motsvarande andel bland 20–25-åringarna uppgick till 40 procent.

2009 fanns drygt 2 700 unga 16–19-åringar i Stockholms län som saknade känd aktivitet

Det sammanlagda antalet 16-19-åringar utan känd aktivitet uppgick år 2007 till 1 600 personer i länet. 2008 hade antalet ökat till knappt 2 800. År 2009 var det drygt 2 700 individer, majoriteten män, mellan 16–19 år som saknade känd aktivitet.

Av samtliga unga som varken arbetade eller studerade och som saknade känd aktivitet utgjorde den äldre åldersgruppen 20–25-åringar en klar majoritet i absoluta tal, främst mot bakgrund av att det fanns avsevärt fler unga i de äldre åren. Även bland 20–25-åringarna fanns ett liknande mönster mellan män och kvinnor. År 2009 uppgick det totala antalet som saknade känd aktivitet i åldersintervallet till drygt 7 700 personer. Av dessa var, liksom i den yngre gruppen, 55 procent män.

Problematiken är särskilt stor bland 16–19-åringarna i länet där en högre andel saknar känd aktivitet än bland 20–25-åringarna

De utrikes födda var överrepresenterade bland de unga som varken arbetade eller studerade mellan 2007-2009 i länet. Bland dessa uppgick andelen utan känd aktivitet till 40 procent. Samtidigt var det en något högre andel bland de inrikes födda som varken arbetade eller studerade som saknade känd aktivitet – 45 procent. I nästkommande kapitel beskrivs utvecklingen för de utrikes födda under de tre aktuella åren i riket, länet och Stockholms stad.

Stockholms stad

I detta avsnitt redogörs för utvecklingen av unga som varken arbetar eller studerar i Stockholms stad med relevanta jämförelser till Stockholms län och riket. I slutet av kapitlet exemplifieras också hur arbetet med unga utanför – 16–19-åringar som varken arbetar eller studerar och saknar känd aktivitet – är organiserat utifrån det kommunala informationsansvaret i Stockholms stad. Avslutningsvis ges ett konkret exempel på hur det operativa arbetet bedrivs i Skarpnäcks stadsdelsförvaltning.

Åldersgruppen i Stockholms stad

16–25-åringarna i Stockholms stad är en stor åldergrupp. År 2009 fanns sammanlagt mer än 100 000 personer i dessa åldrar i staden. Det motsvarade drygt 40 procent av länets och mer än 8 procent av hela landets 16–25-åringar. Andelen utrikes födda var också högre, cirka 18 procent i Stockholms stad jämfört med 15 respektive 12 procent i länet och riket under 2009.

Tabell 10. Samtliga unga 16–19 år samt 20–25 år i Stockholms stad, 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Alder	2007			2008			2009		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
16-19	16 812	17 220	34 032	17 235	17 682	34 917	17 515	17 832	35 347
20-25	32 368	30 247	62 615	33 445	30 965	64 410	35 065	32 530	67 595
Totalt	49 180	47 467	96 647	50 680	48 647	99 327	52 580	50 362	102 942

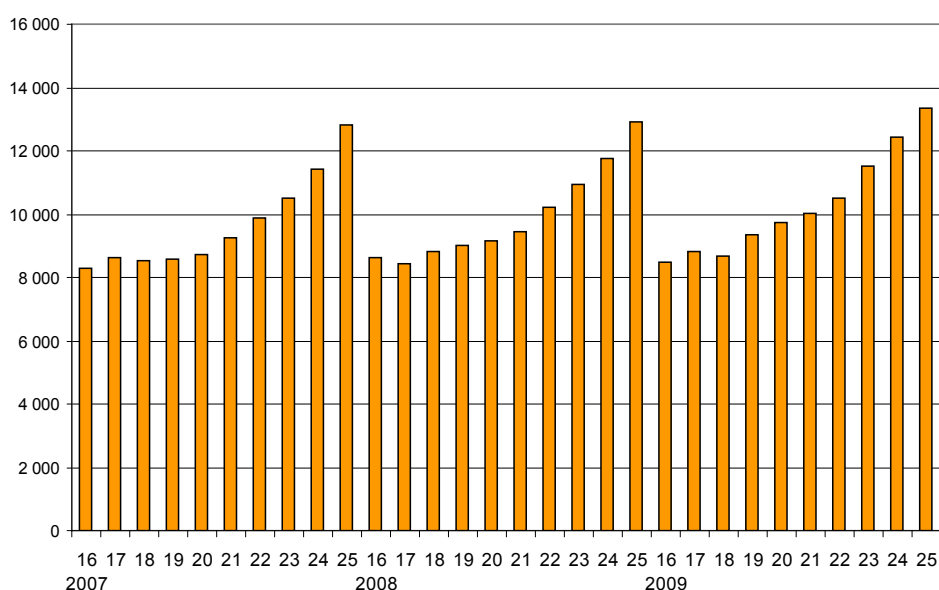
Antalet unga mellan 16–25 år ökade något mer i Stockholms stad mellan åren 2007 till 2009 jämfört med riket, möjligen som ett resultat av en stor inflyttning av unga och studenter till staden.

Flyttmönster i Stockholms stad

Stockholms stads flyttmönster utmärker sig ur såväl ett regionalt som nationellt perspektiv. Det är framför allt inflyttningen till staden som är stark i jämförelse med övriga storstäder i landet. Inflyttningen till Stockholms stad bland 20–25-åringar uppgick till i genomsnitt drygt 15 000 personer per år. I Malmö och Göteborg uppgick den motsvarande inflyttningen till 6 000 respektive knappt 11 000 personer per år under 2007–2009.

Stockholms stads genomsnittliga flyttnetto av 20–25-åringar utmärker sig också i jämförelse med övriga storstäder, 6 700 personer jämfört med 4 700 i Göteborg och 2 700 personer i Malmö. Noterbart är också att Stockholms stad årligen har en förhållandevis stor utflyttning av unga i dessa åldrar. En förklaring som visats sig i andra studier (exempelvis *Stockholm 2020*, Länsstyrelsen 2011) är att många unga i Stockholmsregionen söker sig till studieorter utanför länet. Det är delvis ett resultat av ett otillräckligt antal studieplatser vid länets universitet och högskolor. Longitudinella studier visar också att många av dessa unga utflyttare återvänder till Stockholmsregionen efter avslutade högskolestudier.

Figur 9. Åldersstrukturen bland 16–25-åringar i Stockholms stad 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Åldersstrukturen i Stockholms stad skiljer sig något från länet och riket. En större andel återfinns i de högre åldrarna i intervallet, sannolikt ett resultat av den stora inflyttningen av unga och studenter från andra delar av länet och övriga landet. Sammantaget fanns något fler kvinnor än män bland 16–25-åringarna under 2007–2009.

Unga som varken arbetade eller studerade i Stockholms stad

Mellan år 2007–2009 ökade antalet unga 16–25-åringar som varken arbetade eller studerade i Stockholms stad från 7 700 till drygt 9 800 personer. År 2009 befann sig drygt 9 procent av samtliga unga i åldersgruppen i denna kategori. Motsvarande andel var något högre i länet och ytterligare några tiondelar högre i riket.

2009 var det 9 850 unga 16–25-åringar som varken arbetade eller studerade i Stockholms stad

Tabell 11. Unga som varken arbetar eller studerar samt total population 16–25 år i Stockholms stad 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Unga som varken arbetar eller studerar	2007	2008	2009
Andel % / Antal	7,9 7 692	8,6 8 582	9,6 9 842
Antal unga 16-25 totalt	96 647	99 327	102 942

Fördelning mellan kvinnor och män

Under samtliga tre år var det fler män än kvinnor som varken arbetade eller studerade i Stockholms stad som därmed skiljer sig något från länet och riket där majoriteten i kategorin var kvinnor under 2007 och 2008.

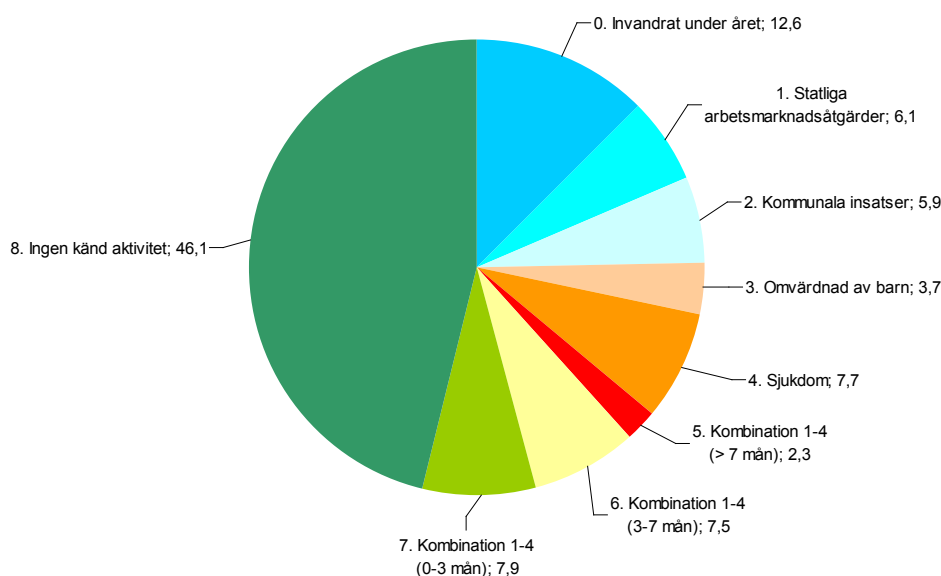
Tabell 12. Unga män och kvinnor som varken arbetar eller studerar 16–19 år samt 20–25 år samt total population i Stockholms stad 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Alder	2007			2008			2009		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
16-19	3,4 %	3,7 %	3,5 %	4,4 %	4,6 %	4,5 %	4,6 %	4,8 %	4,7 %
	564	644	1208	754	819	1573	806	855	1 661
20-25	10,2 %	10,5 %	10,4 %	10,9 %	10,8 %	10,9 %	11,5 %	12,8 %	12,1 %
	3 311	3 173	6 484	3 658	3 351	7 009	4 021	4 160	8 181
Totalt	7,9 %	8,0 %	8,0 %	8,7 %	8,6 %	8,6 %	9,2 %	10,0 %	9,6 %
	3 875	3 817	7 692	4 412	4 170	8 582	4 827	5 015	9 842

Vad gjorde de istället för att arbeta eller studera?

Figur 10 visar hur de drygt 9 800 unga som varken arbetade eller studerade fördelar sig på de olika kategorierna i Stockholms stad 2009.

Figur 10. Unga som varken arbetade eller studerade i Stockholms stad 2009, fördelat efter aktivitet. (Källa: SCB)

0, Invandrat under det senaste året

Mellan 2007–2009 var trenden densamma i Stockholms stad som i Stockholms län – en minskning av kategorin som invandrade under året bland dem som varken arbetade eller studerade. År 2007 uppgick de till drygt 1 450 personer och de utgjorde en knapp femtedel av alla som varken arbetade eller studerade i staden. År 2009 hade de minskat med 200 personer. En klar majoritet av de unga som varken arbetade eller studerade som invandrat under det senaste året var kvinnor – tre femtedelar. Sammantaget var denna kategori i Stockholms stad storleksmässigt i paritet med länet.

1, Statliga arbetsmarknadsåtgärder

Det var en något lägre andel bland de som varken arbetade eller studerade som befann sig i statliga arbetsmarknadsåtgärder i Stockholms stad jämfört med länet och riket år 2009. En förklaring kan åter vara arbetsmarknadens struktur och finanskrisens effekter på arbetsmarknaden som till viss del var mindre i Stockholms län och i Stockholms stad jämfört med riket.

Stockholms stad hade en lägre andel i statliga arbetsmarknadsåtgärder än såväl länet som riket

Den totala andelen som befann sig i statliga arbetsmarknadsåtgärder ökade under de tre åren, om än inte i lika stor utsträckning som i riket. Majoriteten i kategorin utgjordes av män.

2, Kommunalt stöd/åtgärder

Antalet individer som omfattades av kommunala åtgärder bland dem som varken arbetade eller studerade ökade med en knapp femtedel mellan 2007–2009 då de utgjorde nästan 600 personer. Den totala ökningen av hela gruppen som varken arbetade eller studerade var emellertid ännu större relativt sett. Sammantaget var andelen i kommunala arbetsmarknadsåtgärder marginellt högre i Stockholms stad jämfört med länet.

Andelen kvinnor respektive män inom kategorin i Stockholms stad jämnades ut något under de tre åren men andelen kvinnor i kommunala arbetsmarknadsåtgärder var fortfarande något högre år 2009.

3, Omvårdnad av barn

Andelen unga som varken arbetade eller studerade och som befann sig i kategorin Omvårdnad av barn har pendlat mellan 3 och knappt 5 procent under de aktuella åren och gruppen utgjordes i princip uteslutande av kvinnor.

4, Sjukdom eller funktionsnedsättning

De unga som varken arbetade eller studerade och återfanns i denna sjukdomskategori uppgick år 2009 till knappt 8 procent i Stockholms stad, 9 procent i länet samt 10 procent i riket. I Stockholm stad minskade andelen med en procentenhet under de tre åren trots att antalet individer ökade med 150 personer. En högre andel av personerna i denna kategori var inrikes födda i både Stockholms stad och Stockholms län.

5, Kombination 1–4 (>7 mån)

Den minsta kategorin bland de unga som varken arbetade eller studerade år 2009 innehöll endast drygt 200 individer och utvecklingen var tämligen oförändrad under tidsperioden.

6, Kombination 1–4 (3–7 mån)

År 2009 utgjorde denna andel knappt 8 procent av det totala antalet som varken arbetade eller studerade i Stockholms stad. Motsvarande andel i länet var något högre och antalet ökade mellan 2007-2009.

7, Kombination 1–4 (0–3 mån)

Denna kategori var storleksmässigt i paritet i både Stockholms stad och Stockholms län och utgjorde också knappt 8 procent av det totala antalet unga som varken arbetade eller studerade 2009.

Sammantaget påminner utvecklingen av hela kategorin unga som varken arbetar eller studerar i Stockholms stad och Stockholms län i stor utsträckning om varandra. De viktigaste skillnaderna återfinns bland annat i den lägre andelen unga i statliga arbetsmarknadsåtgärder och – som nästkommande avsnitt ska visa - den högre andelen som saknar känd aktivitet bland dem som varken arbetade eller studerade i Stockholms stad.

Unga utanför i Stockholms stad – de saknar känd aktivitet

De unga som varken arbetade eller studerade och som saknade känd aktivitet i Stockholms stad (**kategori 8**) ökade i Stockholms stad liksom i länet och riket mellan åren 2007 och 2009.

Tabell 13. Unga 16–25 år som varken arbetar eller studerar samt saknar känd aktivitet i Stockholms stad 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

	2007	2008	2009
Andel % / Antal som saknar känd aktivitet	43,7 3 361	49,9 4 282	46,1 4 539
Antal unga som varken arbetar eller studerar	7 692	8 582	9 842

Sammantaget uppgick 16–25-åringarna som varken arbetade eller studerade och som saknade känd aktivitet till drygt 4 500 personer i Stockholms stad år 2009. Bland det totala antalet unga som varken arbetade eller studerade utgjordes nära hälften av unga som saknade känd aktivitet. Stockholms stad hade en högre andel unga som saknade känd aktivitet jämfört med Stockholms län och riket inom gruppen unga som varken arbetade eller studerade och även här var det fler män än kvinnor.

4 500 personer mellan 16–25 år saknade känd aktivitet under 2009 i Stockholms stad

Mer än 40 procent av länets unga utan känd aktivitet i länet fanns i Stockholms stad 2009

Stockholms stad har alltså en stor andel av hela populationen 16–25-åringar i landet – 8 procent. Stockholms stads motsvarande andel av landets unga som saknade känd aktivitet uppgick emellertid till mer än 11 procent. Det innebär att mer än var tionde 16–25-åring i Sverige som varken arbetade eller studerade och saknade känd aktivitet 2009 fanns i Stockholms stad.

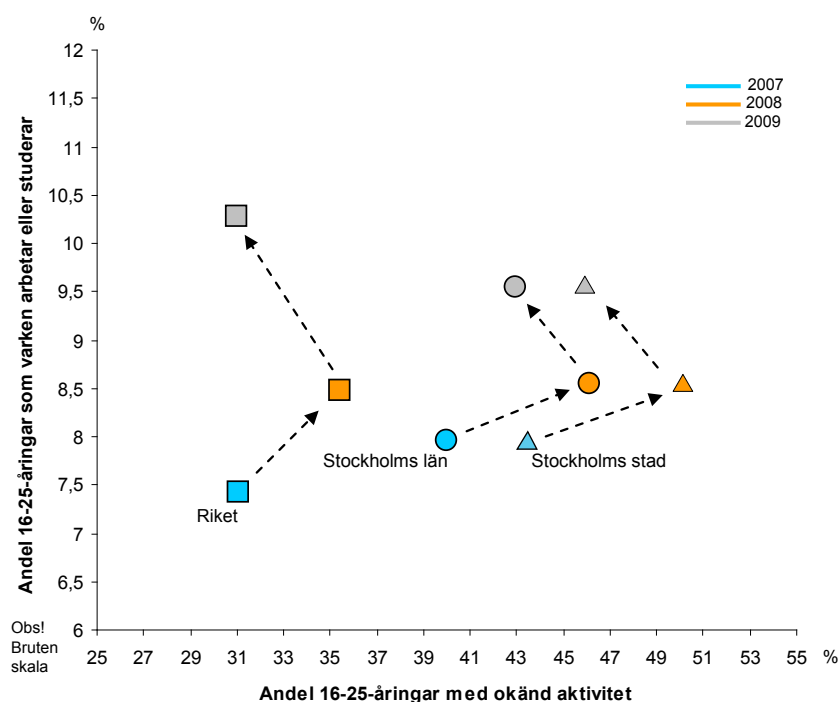
I Stockholms stad generellt är andelen utrikes födda i hela befolkningen och i populationen 16–25-åringar högre än i länet och riket. År 2009 fanns det också en något högre andel utrikes födda bland 16–25-åringarna som saknade känd aktivitet i både Stockholms stad och Stockholms län jämfört med riket. Utrikes födda hade emellertid också en relativt sämre utveckling än inrikes födda under åren 2007–2009 i både Stockholm stad och länet jämfört med riket. Under perioden ökade andelen som saknade känd aktivitet bland de utrikes födda som varken arbetade eller studerade mer i Stockholmsregionen än i riket.

Utrikes födda hade en sämre utveckling i Stockholms stad och Stockholms län än i riket

Liknande mönster lokalt, regionalt och nationellt

Vid en närmare jämförelse över utvecklingen av 16–25-åringar som varken arbetade eller studerade och saknade känd aktivitet återfinns en liknande trend i såväl Stockholms stad och Stockholms län som riket. I figur 11 belyses hur situationen utvecklades under 2007–2009. De unga som varken arbetade eller studerade ökade i hela landet – en utveckling som alltså var starkare i riket, i synnerhet mellan 2008 och 2009. De unga som saknade känd aktivitet var emellertid fler i länet i allmänhet och i Stockholms stad i synnerhet jämfört med riket, relativt sett. Detta faktum märks tydligt under vart och ett av de tre åren. En positiv notering är dock att de som saknade känd aktivitet minskade mellan 2008 och 2009 trots att de unga som varken arbetade eller studerade ökade. Trenden är densamma i såväl Stockholms stad, länet som i riket. Det går endast att spekulera kring bakomliggande orsaker till detta. Finanskrisens effekter märktes tydligast mellan dessa år och kanske bidrog detta till att offentliga aktörer fångade upp fler av dem som var utanför arbete och studier?

Figur 11. Unga 16–25 år som varken arbetar eller studerar samt saknar känd aktivitet i Stockholms stad, Stockholms län och riket, 2007, 2008 och 2009 (Källa: SCB)

De omfattas av det kommunala informationsansvaret i Stockholms stad

I denna del ska antalet 16–19-åringar som varken arbetar eller studerar, som saknar känd aktivitet och som därmed omfattas av det kommunala informationsansvaret belysas.

Drygt 1 000 unga 16–19-åringar saknade känd aktivitet i Stockholms stad 2009

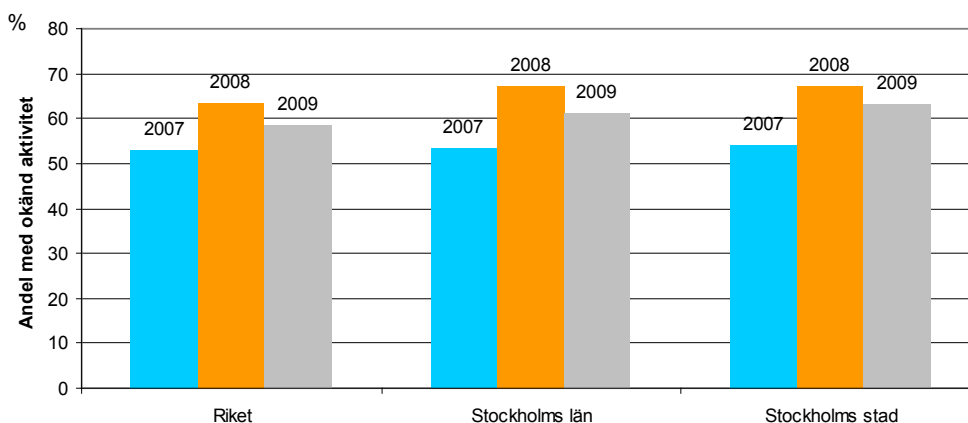
Det var sammantaget en högre andel av dem som varken arbetade eller studerade som saknade känd aktivitet bland 16–19-åringar än bland 20–25-åringar i Stockholms stad. Detta mönster återfanns också i länet och riket.

Tabell 14. Unga 16–19 samt 20–25 år som varken arbetar eller studerar samt saknar känd aktivitet i Stockholms stad 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Unga som varken arbetar eller studerar	2007			2008			2009		
	16-19	20-25	Totalt	16-19	20-25	Totalt	16-19	20-25	Totalt
Utan känd aktivitet	655	2 706	3 361	1 059	3 223	4 282	1 050	3 489	4 539
Andel	54,2 %	41,7 %	43,7 %	67,3 %	46,5 %	49,9 %	63,2 %	42,6 %	46,1 %
Totalt	1 208	6 484	7 692	1 573	7 009	8 582	1 661	8 181	9 842

Andelen som saknar känd aktivitet har emellertid ökar mer i den yngre åldersgruppen jämfört med den äldre. År 2007 utgjorde 16–19-åringarna utan känd aktivitet drygt hälften av dem som varken arbetade eller studerade för att 2009 utgöra nära två tredjedelar. Stockholms stad har också haft en relativt sämre utveckling än länet och riket vad gäller 16–19-åringar som saknar känd aktivitet, se figur 12.

Figur 12. Unga 16–19 år som varken arbetar eller studerar samt saknar känd aktivitet i riket, Stockholms län och Stockholms stad, 2007, 2008 och 2009. (Källa: SCB)

Organisering av informationsansvaret i Stockholms stad

I denna del ska de unga 16–19-åringarna som varken arbetar eller studerar och som saknar känd aktivitet placeras i en lokal kontext i Stockholms stad med en beskrivning av hur arbetet är organiserat inom Arbetsmarknadsförvaltningen.

Det kommunala informationsansvaret regleras i den nya skollagen från 1 juli 2011. I samband med inrättandet av arbetsmarknadsnämnden i Stockholms stad gavs nämnden i uppdrag att *”ha hand om det kommunala informationsansvaret för 16–19 åringar och därmed för den samordning som krävs med andra nämnder”*. Informationsansvaret hade fram till dess återfunnits inom utbildningsnämnden. Utbildningsnämnden hade arbetat med att följa upp och erbjuda utbildningar till målgruppen. Det fanns dock otydligheter omkring ansvaret för de ungdomar som inte kunde tänka sig att tacka ja till en utbildningsinsats. Arbetsmarknadsnämnden fick därför ansvar för informationsansvaret och samtidigt uppdraget att samordna insatser från olika berörda nämnder – främst arbetsmarknadsnämnden, stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden. Utbildningsnämnden har dock kvar sitt tidigare ansvar att följa upp ungdomarna i sitt uppföljningssystem (Walter) och att erbjuda utbildningsinsatser.

Gruppens storlek

Enligt rapporter från utbildningsförvaltningen är det i början av varje hösttermin cirka 4 000 ungdomar i Stockholm stad som omfattas av informationsansvaret. Utbildningsförvaltningen lyckas dock få kontakt med cirka 3 000 av dessa varav cirka 2 000 bedöms ha annan sysselsättning som är adekvat – exempelvis arbete eller studier utomlands. 1 000 ungdomar behöver insatser, varav Gymnasieslussen kan ge en lämplig plats till cirka 800. Cirka 1 000 unga personer får Gymnasieslussen ingen kontakt med, men de omfattas fortfarande av informationsansvaret. Antalet kan variera över tiden men Gymnasieslussen bedömer att storleksordningen – 1 000 personer – varit tämligen konstant de senaste åren.

”En av de mest avgörande faktorerna för ungdomars möjligheter på arbetsmarknaden är om de genomgått gymnasiet eller ej. I Stockholm arbetar Gymnasieslussen (utbildningsförvaltningen) med att kontakta ungdomar i åldern 16–19 år som befinner sig utanför skolan. Brev skickas årligen till cirka 4000 ungdomar, varav cirka 2000 kan avskrivas för att de arbetar, studerar utomlands eller har någon annan adekvat sysselsättning. Hälften av ungdomarna får Gymnasieslussen kontakt med direkt och en stor del av dessa kan få en plats i någon av de utbildningsinsatser som utbildningsförvaltningen erbjuder. Cirka 1 000 ungdomar kvarstår.”

(Med i Matchen – Om Stockholms stads arbete för att minska arbetslösheten bland unga, Stockholms stad, 2012)

Arbetsätt inom staden för att nå de unga

Utbildningsförvaltningen har genom uppföljningssystemet WALTER kunskap om vilka ungdomar, boende i kommunen, som inte går i gymnasieskolan eller motsvarande. Utbildningsförvaltningen tar kontakt med ungdomarna via brev och telefon för att ta reda på vad de gör, samt erbjuda olika utbildningsmöjligheter. Uppdraget för arbetsmarknadsnämnden i det uppsökande arbetet är dels att prova andra vägar att hitta de ungdomar som ingen har kontakt med, dels att erbjuda insatser som den unge kan tänka sig. Båda leden måste fungera och är helt beroende av varandra.

WALTER-registret ger kunskap om de folkbokförda ungdomar som borde gå i gymnasieskolan men inte gör det

Uppsökande arbete

Det uppsökande arbetet inom arbetsmarknadsförvaltningen utgår idag från de lokala jobbtorgen, genom fem lokala samordnare. I den försöksverksamhet med Navigatorcentrum som tidigare bedrevs inom staden (2006–2007), och som var placerade i innerstaden, kunde man konstatera att det var svårt att nå ungdomar från ytterstaden. Förvaltningen tror därför på en decentraliserad verksamhet. En verksamhet knuten till varje lokalt jobbtorg ger en lokal förankring och goda förutsättningar att arbeta aktivt tillsammans med stadsdelar, det lokala föreningslivet med flera för att på olika sätt nå ut till de unga i åldern 16–19 år. Viktigt i sammanhanget är att samverkan med stadsdelarna inte bara sker genom individ- och familjeomsorgen utan också genom olika fritidsaktiviteter, fältassistenter, trygghetsvårdar etc. Här ser dock förutsättningarna olika ut i olika stadsdelar beroende på befolkningsstruktur och organisation. Det är också ett argument för att arbetet ska bedrivas lokalt – det måste anpassas efter skiftande lokala förutsättningar. Ytterligare en betydelsefull möjlighet är att lokalt bygga samverkan med befintliga gymnasieskolor för ett gemensamt arbete för att få fler unga tillbaka till skolan.

I ett lokalt arbete på torgen ingår att genom brev, telefon och e-mail försöka få kontakt med dem som utbildningsförvaltningen inte når genom sina kontaktförsök. Här kan också ingå att ta kontakt med föräldrar till unga under 18 år och erbjuda insatser. Andra kontaktvägar kan vara att erbjuda en drop-in-tid ute på en lokal fritidsgård eller finnas med på lokala ungdomsevent osv. Några stadsdelar bedriver egen uppsökande verksamhet och det blir det viktigt att koppla till det arbetet.

Lokal samverkan mellan stadsdelarna, gymnasieskolor, fritidsgårdar och föreningsliv m.fl. är viktigt

Att erbjuda lämpliga insatser

Utbildningsförvaltningen erbjuder anpassade program för unga som inte vill gå i ”vanlig skola” men kan tänka sig skola i delvis annan form – till exempel på Tensta Gymnasium och på Fryshuset. I ett utvecklat samarbete mellan utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen bör det kunna vara möjligt för den unge att först delta i exempelvis motivationshöjande insatser eller i ett arbets-

marknadsinriktat program inom arbetsmarknadsförvaltningen för att sedan kunna ta del av det individuella introduktionsprogrammet eller yrkesprogrammet inom utbildningsförvaltningen – i samplanering med arbetsmarknadsförvaltningen.

Jobbtorg Stockholm har redan tidigare erbjudit olika insatser för gruppen 18–24 år som uppbär försörjningsstöd. Bland de unga i åldern 18–19 år som är inskrivna på Jobbtorg är det redan en del som omfattas av informationsansvaret då närmare 50 procent av ungdomarna på Jobbtorg saknar slutbetyg från gymnasieskolan. Dessa insatser har nu utvidgats till att erbjudas övriga unga som omfattas av informationsansvaret. Insatserna omfattar coachning och matchning mot arbete, studie- och yrkesvägledning, praktik av olika slag, kortare yrkesintroducerande insatser, samt olika insatser upphandlade från externa leverantörer.

Hälften av ungdomarna som är inskrivna på jobbtorgen är drop-outs och saknar fullständiga gymnasiebetyg

De särskilda projekt som staden har för unga kan också erbjudas och även här fanns redan tidigare en grupp som omfattas av informationsansvaret inskrivna. För många av de ungdomar som inte vill gå i skolan är deras högsta önskan att få ett arbete. Stadens satsningar på praktik- och ungdomsanställningar har utvidgats så att det också finns ett antal platser för unga som inte har försörjningsstöd. Det kan finnas behov av att på sikt ytterligare utveckla särskilda insatser för gruppen 16-18 år. Detta får dock ske successivt när bilden är tydligare av vilka ungdomarna är och hur deras behov ser ut. Ett mål för alla insatser inom Jobbtorg Stockholm riktade till gruppen som omfattas av informationsansvaret är att så många som möjligt ska bli motiverade att återgå i studier i någon form inom gymnasieskolan. För dem som inte kan tänka sig detta ska målet vara att förbereda för arbetsmarknaden och också ge stöd i att lotsa den unge ut på arbetsmarknaden.

Ersättningsfrågan

En viktig knäckfråga när det gäller att erbjuda organiserade insatser till dem som omfattas av informationsansvaret är finansieringen och finansieringsformen av insatserna. Särskilt i de fall aktiviteterna är i gränslandet mellan skola och arbetsmarknad. En annan knäckfråga är frågan om ersättning till den unge. För ungdomar som inte uppbär försörjningsstöd och som deltar i organiserade program inom kommunen men utanför skolans ram finns idag ingen ersättningsform. För ungdomar som kommer till en öppen verksamhet på Jobbtorg, tar del av studie- och yrkesvägledning eller får möjlighet att träffa en coach kan detta naturligtvis ske utan att den unge får någon form av ersättning. När det däremot blir aktuellt att den unge ska erbjudas organiserade och planerade aktiviteter, kanske på heldagsbasis, blir ersättningsfrågan ett problem. Den unge har då t.ex. inte rätt till ersättning för SL-kort för att ta sig till och från en praktik, och inte heller till lunch eller arbetskläder eller något liknande. Erfarenheter från bland annat Navigatorcentrum visar att det då är svårt att få med ungdomarna.

Ersättningsfrågan är komplex, men inte desto mindre viktig för att framgångsrikt bedriva informationsansvaret i Stockholms stad

En uppföljning från Skolverket ("Vad gör kommunerna för ungdomar som inte går i gymnasieskolan" Skolverket 2011), visar att de flesta kommuner i första hand erbjuder utbildning till dem som omfattas av uppföljningsansvaret. I de kommuner där man tagit ytterligare steg för att erbjuda också mer arbetsmarknadsinriktade program, har detta i första hand skett inom ramen för gymnasieskolan. Arbetsmarknadsförvaltningen har sökt efter exempel på kommuner som hittat en lösning på ersättningsfrågan utanför skolans ram för ungdomar som deltar i arbetsmarknadsinsatser som alternativ till skola. Ungdomsstyrelsen uppger att de kommuner som hittat andra ersättningsformer har gjort det i projekt med olika former av EU-finansiering eller ibland genom att erbjuda anställningar till de unga. Försörjningsstöd är inget alternativ då detta är behovsprövat och i de flesta fall också förutsätter att föräldrarna saknar försörjningsmöjligheter. Arbetsförmedlingen har hittills kunnat erbjuda insatser med aktivitetsstöd enbart för de ungdomar som är över 18 år och har varit inskrivna på Arbetsförmedlingen i tre månader och som därmed är berättigade till insatser inom Ungdomsgarantin.¹ Det är dock en liten grupp unga i Ungdomsgarantin som kan antas omfattas av informationsansvaret då de flesta har slutbetyg från gymnasiet.

Pågående uppsökande arbete i projektform

Arbetsmarknadsförvaltningen bedriver uppsökande arbete i projekt som startade redan innan informationsansvaret flyttades över till förvaltningen. Dessa vänder sig visserligen till gruppen 16–24 år men förvaltningen kan nu hämta värdefulla erfarenheter från dessa projekt i utvecklingen av det lokala uppsökande arbetet på jobbtorgen.

Merit är ett projekt som bedrivs av Jobbtorg Stockholm i samverkan med stadsdelarna på Järvafältet, Arbetsförmedlingen och Järvalyftet. I projektet ingår en uppsökande del, för ungdomar mellan 16–24 år, där två uppsökare arbetar i samverkan med olika aktörer på Järva för att nå ut till unga utanför skola och arbete. Syftet är att motivera unga att antingen gå in i olika insatser som erbjuds inom Merit eller på egen hand söka arbete via Arbetsförmedlingen, studier etc.

Ungdomsjobbtorget i Kista har på försök startat med kvällsöppen verksamhet en kväll i veckan för ungdomar som normalt inte tillhör Jobbtorget's målgrupp, det vill säga arbetslösa ungdomar som inte har försörjningsstöd. Torget samarbetar med fältassistenter, trygghetsvärdar, föreningar med flera som arbetar med att nå unga på Järvafältet. Intresset från ungdomarnas sida växer sakta men säkert även om det tar tid att nå ut till den aktuella gruppen.

Unga In är ett projekt som bedrivs av Arbetsförmedlingen i samverkan med Jobbtorg Stockholm, Fryshuset och föreningen Friends. I projektet bedrivs både direkt och indirekt uppsökande verksamhet i samverkan också med olika föreningar, Lugna gatan och andra som kan antas ha breda kontaktytor med ungdomar.

Järva Lärning bedrivs av vuxenutbildningen i samverkan med arbetsmarknadsavdelningen, stadsdelarna i Västerort, Hantverksakademien samt Järvalyftet. Projektet syftar till att skapa en modell för yrkesutbildning för ungdomar som inte kvalificerar sig för ordinarie utbildningsutbud. I projektet ingår också att hitta vägar att nå ut till nya målgrupper med utbildning.

Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser av dessa försöksprojekt, möjligen med undantag av Unga In. Det Unga In visar är framförallt att de ungdomar man får

---

¹ Reglerna för Ungdomsgarantin förändrades i början av 2012. Läs mer på www.arbetsformedlingen.se

kontakt med i hög utsträckning har ytterligare problematik utöver att de står utanför skola och arbetsliv. Det kan handla om missbruksproblem, kriminalitet, psykosociala problem av olika slag etc. Av de unga som haft kontakt med projektet bedöms cirka 80 procent ha denna typ av kompletterande problematik. Insatserna kan således inte begränsas till att ”bara” arbeta för att den unge ska komma ut i arbete eller studier. Dessa erfarenheter bekräftas också av utbildningsförvaltningen som inom ramen för informationsansvaret möter unga med liknande behov. Man har därför sökt samverka med stadsdelarna när det gäller sociala stödinsatser, men detta har varit svårt då många av de aktuella ungdomarna inte har någon kontakt med socialtjänsten, och ofta inte heller vill ha det.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings arbete med informationsansvaret

I detta avsnitt presenteras ett exempel på hur informationsansvaret kan bedrivas på stadsdelsnivå inom Stockholms stad. Exemplet kan i flera avseenden ge inspiration till hur det lokala arbetet kan organiseras.

Det kommunala informationsansvaret i Skarpnäcks stadsdelsförvaltning är organiserat under resursenheten för barn och ungdom som ansvarar för att följa upp de ungdomar 16–19 år i stadsdelen som inte är inskrivna i någon gymnasieskola. Resursenhetens uppdrag är att söka upp dessa ungdomar samt att erbjuda dem studier eller andra alternativ för dem som konstateras inte vilja studera. Målet är att gemensamt med gymnasieslussen motivera så många ungdomar som möjligt till att återgå till studier. Detta är ett viktigt inledande motiveringsarbete inom uppdraget eftersom de ungdomar som saknar slutbetyg från gymnasiet har uppenbara svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. För de ungdomar som absolut inte kan tänka sig att återgå till studier är målet att förbereda dem för arbetsmarknaden samt att ge dem stöd och att ge dem vägledning mot arbetsmarknaden. Detta sker gemensamt med Jobbtorg, bland annat genom Jobbtorgs verksamhet **Filur**, i syfte att vid behov kunna stärka ungdomarnas självkänsla m.m.

Resursenheten för barn och ungdom erbjuder studier eller andra alternativ till 16–19-åringar som varken arbetar eller studerar

Så går arbetet till i praktiken

Under hösten 2011 blev cirka 70 ungdomar inom Skarpnäcks stadsdelsförvaltning kvar på listan (Walterregistret) då de inte nåddes av Gymnasieslussen. Utifrån Walterlistan som delgavs resursenheten föll många namn bort eftersom de var kända sedan tidigare och kunskap fanns inom resursenheten om vad de hade för sysselsättning. Ett antal av de aktuella ungdomarna hörde även av sig till Gymnasieslussen innan resursenheten hann upprätta kontakt med dem. Resursenheten skickade sammanlagt ut brev till cirka 25 ungdomar. I brevet presenterades varför resursenheten sökte kontakt samt vilka namngivna personer inom resursenheten som efterfrågade vad deras dagtidssysselsättning var. Av de 25 ungdomarna tog cirka hälften kontakt med resursenheten per telefon och informerades om vad de hade för sysselsättning. En del studerade utomlands, några hade heltidsarbete och andra var arbetssökande och

var inskrivna på Jobbtorg. I de fall kontakt uteblev gjordes hembesök. Hembesöken skedde genom två ungdomslotsar, familjehandlare eller fritidsgårdspersonal som legitimerade sig vid besöket. Detta i syfte att ungdomarna och deras familjer skulle känna sig tryggare med att personal från resursenheten kom hem till dem. Det visade sig att några av dem resursenheten besökte inte bodde på den adress som Gymnasieslussen hade, och att några adresser är fortfarande saknades för resursenheten. Tillsammans med de ungdomar som resursenheten kom i kontakt med pågår i dagsläget ett arbete med att stödja dem att hitta en lämplig form av sysselsättning.

I syfte att på bästa sätt kunna hjälpa stadsdelens ungdomar har stadsdelen sedan januari 2010 startat Skarpnäckslyftet som stöds av Stockholms hem, Svenska Bostäder och Söderortsvisionen. Skarpnäckslyftet är ett projekt inom lokalsamhället som arbetar för att öka tryggheten i området samt stödja ungdomar till studier, arbete, sysselsättning där en mängd olika aktiviteter ingår i projektet. I ledningsgruppen sitter en representant från Stiftelse på rätt väg, Stockholms hem, samordnare från fritidsgårdarna, socialsekreterare för unga lagöverträdare, närpolisen, ungdomslotsarna från social insatsgrupp, familjehandlare och enhetschef. Tillsammans med all denna samlade kompetens och erfarenhet diskuterar ledningsgruppen hur stadsdelsförvaltningen på bästa sätt kan fullfölja uppdraget samt nå de uppsatta målen. Utöver detta samarbetar stadsdelen också med olika aktörer ute i samhället för att kunna erbjuda ungdomarna insatser. Samarbetspartners är Jobbtorg inom arbetsmarknadsförvaltningen, utvecklingsenheten inom socialförvaltningen och Gymnasieslussen inom utbildningsförvaltningen, Arbetsförmedlingen, Unga In på Fryshuset med flera.

Förutom att söka upp de ungdomar som utbildningsförvaltningen inte når försöker stadsdelsförvaltningen även hjälpa/stödja de ungdomar som är över 19 år. Dessa ungdomar kommer förvaltningen bland annat i kontakt med på fritidsgårdar och i närområdet. För att kunna motivera ungdomarna till antingen studier eller andra insatser så arbetar resursenheten med deras vårdnadshavare och kontaktpersoner på Jobbtorg och Gymnasieslussen.

Stadsdelsförvaltningen eftersträvar en helhetssyn i arbetet där samverkan och kontakt också med familjen är en viktig del

Stadsdelsförvaltningens arbete bygger på flera olika delar:

- Systemiskt arbete med ungdomar och familjer
- Nätverksarbete både vad gäller familj och professionella
- Samverkan och samarbete
- Social kontroll
- Föräldrars ansvar
- Lösningfokuserat arbete
- Tillit till ungdomars egna styrkor och förmågor.

Ett utvecklingsområde för stadsdelsförvaltningen och för Stockholms stad är att arbeta med tidigare insatser. Ett sådant exempel är att gemensamt med grundskolorna utveckla ett koncept för arbete med ”hemmasittare” i de yngre åldrarna, i detta fall elever mellan 13–16 år.

Metod för utvärdering av informationsansvaret?

En av studiens underliggande frågeställningar var att undersöka måttet Unga som varken arbetar eller studerar och dess användbarhet inom ramen för det kommunala informationsansvaret. Kommunernas användning av olika register i arbetet med informationsansvaret ser som tidigare nämnts väldigt olika ut beroende på kommun. I exemplet Stockholms stad används det så kallade WALTER-registret med de tillhörande processer och rutiner som utbildningsförvaltningen utvecklat och ansvarar för.

Måttet unga som varken arbetar eller studerar bygger på statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB). Denna statistik publiceras med viss eftersläpning och kan på så vis aldrig ge en aktuell ögonblicksbild. Däremot ger metoden en möjlighet att i efterhand bidra till en kvalitetskontroll av kommunernas lokala register som avser fånga upp individer mellan 16–19 år som omfattas av det kommunala informationsansvaret.

I Stockholms stad har antalet som omfattas av informationsansvaret varit tämligen konstant de senaste åren – cirka 1 000 unga mellan 16–19 år som alltså blir föremål för arbetsmarknadsförvaltningens eller stadsdelarnas insatser.

Analysen av unga som varken arbetade eller studerade visade också att antalet 16–19-åringar

i Stockholms stad som saknade känd aktivitet och inte återfanns i offentliga register uppgick till 1 059 personer år 2008 och 1 050 personer år 2009. Antalet som återfinns i kommunens register och analysmodellen överensstämmer alltså väl under dessa två år. Huruvida detta är en tillfällighet eller resultatet av både Stockholms stads fungerande system och analysmodellens tillförlitlighet är svårt att säga. Fler lokala och regionala analyser behövs för att säkerställa detta.

Analysmodellen bör kunna användas i samband med utvärderingar av informationsansvaret

Modellen att beräkna unga som varken arbetar eller studerar skulle emellertid kunna fungera som underlag och komplement i kommunala uppföljningar och utvärderingar. En förutsättning för detta är naturligtvis att det finns en viss kritisk massa i kommunen det vill säga att kommunstorlek och ungdomspopulationen är tillräckligt stor. För storstadsregionerna och större kommuner i landet torde detta emellertid kunna vara ett intressant användnings- och utvecklingsområde.

Länsstyrelsens rapportserie

Utkomna rapporter under 2012

1. Vägghossan avslöjar spridning av metaller – provtagning 2010 i Stockholms län, avdelningen för miljö
2. Arkeologiskt program för Stockholms län, avdelningen för miljö
3. Uppföljning av polismästarnas chefsråd i Stockholms län, avdelningen för social utveckling
4. Värna, vårda, visa – ett program för bättre förvaltning och nyttjande av skyddade naturområden i Stockholms län 2012-2021, avdelningen för miljö
5. Kartering av limniska naturvärden – Lovön, Kårsön och Fågelön med flera öar 2011, avdelningen för miljö
6. Rekreationsanalys – Lovön - Kårsön med omgivande öar, avdelningen för miljö
7. Inventering av potentiellt värdefulla ängs- och betesmarker på Lovön 2011, avdelningen för miljö
8. Försurningsläget i Stockholms läns sjöar – plan för åtgärder 2011–2015, avdelningen för miljö
9. Innovationsstödjande aktörer i Stockholmsregionen, avdelningen för tillväxt
10. Klimat- och energistrategi för Stockholms län, avdelningen för miljö
11. Makrofyter i Mälaren 2011, avdelningen för miljö
12. Styrel i Stockholms län – planeringsprocessen 2011, avdelningen för samhällsskydd och beredskap
13. Regional miljöövervakning av grundvatten påverkat av jordbruk och/eller tätort, avdelningen för miljö
14. Unga som varken arbetar eller studerar – så många är de i Stockholmsregionen, avdelningen för tillväxt

*För mer information kontakta:
avdelningen för tillväxt
Länsstyrelsen i Stockholms län
Tfn: 08- 785 40 00 (vxl)*

*Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22 067
104 22 Stockholm
Tfn: 08- 785 40 00 (vxl)
www.lansstyrelsen.se/stockholm*